

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**
за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент

на тему: **«Сучасні тенденції та проблеми розвитку добровільних
видів страхування»**

Виконавець:

Студентка факультету фінансів та
банківської справи
Бічковська Олександра Сергіївна _____
/підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, ст. викладач
Астахова Наталія Ігорівна _____
/підпис/

ЗМІСТ

Вступ

Розділ 1. Теоретичні основи добровільного страхування3

1.1. Добровільне страхування: економічна сутність та принципи 5

1.2. Класифікація добровільного страхування 10

1.3. Особливості надання страхових послуг з добровільного страхування 18

Розділ 2. Практичні аспекти аналізу добровільного страхування в Україні 34

2.1. Сучасні тенденції розвитку добровільного страхування в Україні34

2.3. Аналіз добровільних видів страхування на прикладі СК ПрАТ «Українська страхова група» 56

Розділ 3. Удосконалення механізму розвитку добровільного страхування в Україні 62

3.1. Проблеми розвитку добровільного страхування в Україні 62

3.2. Перспективи розвитку добровільного страхування в Україні: стратегічні орієнтири 64

Висновки 69

Список використаних джерел73

ВСТУП

Страховий ринок в Україні формується відповідно до економічних та соціальних перетворень, розвитку міжнародних відносин. Тенденції розвитку економіки, політичні та економічні кризи, зростання конкуренції призводять до переорієнтації та розвитку системи захисту юридичних та фізичних осіб від матеріальних втрат, які можуть виникнути в результаті будь-яких зовнішніх впливів, стихійного лиха, нещасного випадку та інших ризикових обставин. У зв'язку з цим, добровільність прийняття рішень щодо мінімізації втрат і надання таких послуг страховими компаніями є основою розвитку ринку добровільних видів страхування в Україні.

Досконалий розвиток добровільного страхування свідчить про зрілість ринкових відносин. Слід зазначити, що державна політика в галузі страхування потребує збалансованого підходу та забезпечення оптимального співвідношення між обов'язковим і добровільним страхуванням, що сприятиме залученню страхового ринку до вирішення соціальних питань. Тому дослідження сучасних тенденцій розвитку добровільного страхування в Україні є надзвичайно актуальним.

У кваліфікаційній роботі магістра ми поставили перед собою завдання розглянути основні тенденції та динаміку розвитку добровільного страхування в Україні, дати характеристику основних страхових послуг з добровільного страхування, дослідити найважливіші проблеми та знайти шляхи їхнього вирішення.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз сучасного стану і перспектив розвитку добровільного страхування в Україні, дослідження основних проблем і розробка, на основі проведеного аналізу, пропозицій для їх ефективного вирішення.

Об'єктом дослідження є процеси формування та надання послуг з добровільного страхування.

Предметом дослідження є економічні відносини між страховиками і страхувальниками, які виникають в процесі надання страхових послуг з добровільного страхування.

Для здійснення поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра визначено наступні задачі:

- визначити економічну сутність та принципи добровільного страхування;
- розглянути класифікацію добровільного страхування;
- дослідити механізм надання страхових послуг з добровільного страхування;
- проаналізувати сучасні тенденції розвитку добровільного страхування в Україні;
- визначити проблеми розвитку добровільного страхування в Україні;
- надати рекомендації щодо удосконалення механізму надання страхових послуг з добровільного страхування в Україні.

У кваліфікаційній роботі ми будемо використовувати законодавчі та нормативні акти, які регулюють страховий ринок в Україні, наукові праці вітчизняних й зарубіжних економістів, які працювали над визначенням закономірностей функціонування і розвитку страхового ринку, розробляли варіанти ефективної для розвитку економіки державної політики у сфері добровільного страхування. Також предметом нашого вивчення буде офіційна статистика розвитку добровільного страхування в Україні, а також періодичні видання, які дозволяють визначити сучасні тенденції ринку добровільного страхування в Україні.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі ми розглянули низку питань щодо сутності, функцій та класифікації добровільного страхування; особливостей надання послуг з добровільного страхування. Був зроблений аналіз основних тенденцій розвитку ринку страхування та добровільного страхування в Україні у 2016-2019 рр. та розглянуті страхові послуги і основні фінансові показники діяльності українських страховиків. Ми також зупинилися на проблемах розвитку добровільного страхування в Україні, основних сучасних тенденціях його розвитку; дослідили особливості надання послуг з добровільних видів страхування; визначили основні напрямки удосконалення та реформування ринку добровільного страхування в Україні та стратегічні перспективи його розвитку в майбутньому.

Проведений у кваліфікаційній роботі аналіз сучасного стану та перспектив розвитку добровільного страхування дозволяє зробити наступні висновки:

- Найважливіша класифікаційна ознака у страхуванні – форма проведення. За цією ознакою страхування поділяється на добровільне й обов'язкове.

- Добровільне страхування діє здебільшого на добровільних засадах. За ним страхові відносини оформляються договором страхування, який укладається відповідно до правил страхування. Правила страхування розробляються страховиком самостійно для кожного виду страхування. В них визначаються загальні умови і порядок здійснення конкретним страховиком окремих видів страхування.

- Принцип добровільної участі в страхуванні повною мірою поширюється як на страхувальника, так й на страховика.

- Страхові продукти добровільного страхування - це страхові послуги, що пропонуються на страховому ринку. Їх ціна відображається у страховому тарифі і формується на основі конкуренції при порівнянні попиту і пропозиції.

За результатами 2019 р. відзначалися як темпи спаду, так і стабілізації показників страхової діяльності, у порівнянні до 2018 року динаміка показників свідчила про такі тенденції:

- на 3,6 % збільшилася кількість укладених договорів, при цьому кількість договорів, укладених з фізичними особами, зросла на 1,3%;
- на 7,4% збільшилися обсяги надходжень валових страхових премій;
- на 11,5% збільшилися валові страхові виплати/відшкодування;
- на 9,6% збільшився обсяг страхових резервів;
- на 0,6% зросли загальні активи, з них активи, визначені законодавством для представлення коштів страхових резервів - на 9,7%.

Аналіз програм страхування, що пропонує страхова компанія СК ПрАТ «Українська страхова група» показав, що вони є досить різноманітними, а саме: програми додаткового страхування, які дозволяють значно розширити страховий захист, що забезпечується основними програмами добровільного страхування.

У ході дослідження нами були виявленні актуальні проблеми розвитку добровільного страхування в Україні та певні стримуючі фактори розвитку страхування та добровільних видів страхування, а саме:

- політична нестабільність в країні;
- економічна нестабільність;
- слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування з іншими країнами;
- проблеми з формуванням клієнтської бази страховиків;
- зосередження страхової діяльності переважно на майновому страхуванні юридичних осіб;
- низький рівень страхової культури населення;
- існування великої кількості страхових компаній з низьким рівнем капіталізації;
- нерозвиненість національної страхової інфраструктури;

- недостатній рівень і потенціал розвитку страхування за межами країни;
- низькі показники конкурентоспроможності українських страхових компаній;
- хронічний дефіцит грошових ресурсів у більшості підприємств і громадян;
- повільні темпи ринкової трансформації та реструктуризації реального сектора економіки.

Для подолання цих стримуючих факторів необхідний комплексний підхід, в основі якого буде підвищення темпів зростання окремих видів добровільного страхування, поліпшення якості послуг, впровадження нових продуктів

Інтеграція страхового ринку України в міжнародні ринки фінансових послуг потребує підвищення довіри до страхових компаній, що формується за допомогою трьох чинників: надійності, якості послуг, рівня обслуговування в разі настання страхового випадку.

Для розвитку ринку добровільного страхування через його розширення та підвищення якості страхової послуги і довіри страхувальників до цих послуг необхідне поступове впровадження низки заходів, що пов'язані з такими факторами впливу:

- економічна стабілізація й недопущення зниження платоспроможності страховиків;
- перегляд тарифної політики страхових компаній, її удосконалення щодо відповідності вимогам сучасності;
- зростання ролі добровільного страхування у суспільстві як системи соціального захисту;
- запровадження програм інформування населення через засоби масової інформації про стан і перспективи добровільного страхування;
- відновлення довіри суспільства до страховиків;

- підвищення потужності страхових компаній шляхом збільшення розмірів власного капіталу, покращання організації роботи та надання якісних страхових послуг;
- активізація ролі держави та її органів у зміцненні та розвитку добровільного страхування;
- розширення міжнародного співробітництва у сфері обміну інформацією про діяльність страхових компаній, які надають послуги добровільного страхування, та ін.

Отже, першочерговою метою державної політики розвитку ринку добровільного страхування повинно стати перетворення страхування в ефективну складову соціального захисту населення, створення привабливого і доступного для страхувальників ринку страхових послуг, введення в Україні перевірених світовою практикою форм і видів добровільного страхування.

Запропоновані заходи з удосконалення механізму функціонування і розвитку добровільного страхування в Україні є актуальними та потребують вирішення на сучасному етапі економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Александрова Г. М. Аналіз сучасного стану особистого страхування в Україні [Текст] / Г. М. Александрова, Д. В. Мулеса // Молодий вчений. – 2016. – №3. – С. 8–11.
2. Архипов А.В. Джерела правового регулювання в Україні [Текст] / А.В. Архипов // Наукові записки. – 2015. – №4. – С. 214-219.
3. Аналіз страхового ринку [Електронний ресурс] : Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>
4. Антонюк А.О. Страхування життя в Україні : проблеми та перспективи розвитку [Текст] / А.О. Антонюк // Реалії сьогодення. – 2015. – №1. – С. 1-4.
5. Базилевич В.Д. Страховий ринок України: [монографія] / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2008. – С. 371.
6. Богомолець О.К. Медичне страхування [Текст] / О.К. Богомолець // Новини України. – 2016. – №1. – С. 1 – 3.
7. Дудченко Н.В. Новітні тенденції розвитку вітчизняного страхового ринку / Н.В. Дудченко // Інноваційна економіка. – 2012. – № 3(29). – С. 261-263.
8. Журавка О.С. Страхова культура як один із чинників впливу на розвиток страхування / О.С. Журавка, С.Г. Лопатченко // Ефективна економіка. – 2015. – № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4102&p=3>.
9. Зюбін В.М. Теретичні засади формування ринку страхових послуг на регіональному рівні / В.М. Зюбін // Ефективна економіка. – 2012. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1181&p=7>
10. Волкова В.В. Сучасний стан та подальші перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні [Текст]: навч. посібник / В. В. Волкова. –

- К.:Наукові праці Національного університету державної податкової служби, 2015. – 115 с. – ISBN 966-412-113-1.
- 11.Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.
 - 12.Говорушко В.Д. Страхові послуги. - К: Центр навчальної літератури, 2005 - 400 с.
 - 13.Залетов О.М. Страхування: навчальний посібник / О.М. Залетов. – К.: Між. Агенція "BeeZone", 2003. – 304 с.
 - 14.Кузик А.В. Ринок страхування життя в Україні:проблеми і перспективи розвитку [Текст] /А.В. Кузик,Л.В.Русул //Економіка. – 2014. – №5. – С. 5-13.
 - 15.Курочка В.Л. Особисте страхування. Сучасний перспективи розвитку добровільного медичного страхування в Україні [Текст] /В.Л.Курочка, З.Л.Лашкул//Сучасні медичні технології. – 2015. – №12. – С. 1–5.
 - 16.Консолідовані звітні данні Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>.
 - 17.Окунський А. П. Медичне страхування в Україні:Проблеми і перспективи [Текст] / А. П. Окунський//Скарбниця. – 2016. – №7. – С. 1-6.
 - 18.Осадець С.С. Страхові послуги: [підручник] / С.С. Осадець, Т.М. Арюх, О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2007. – 464 с.
 - 19.Пікус Р.В. Інноваційні канали збуту страхових продуктів у сфері особистого страхування [Текст] / Р.В. Пікус //Інновації в страхуванні. – 2016. – №1. – С. 1-6.
 - 20.Приймак І.Ю. Система особистого страхування: Проблеми і перспективи розвитку [Текст] /І. Ю. Приймак//Молодий вчений. – 2016. – №1. – С. 1-2.

- 21.Рудь І.Ю. Перспективи розвитку страхового ринку України [Текст] / І.Ю.Рудь, І.В.Копитіна //Економічні процеси. – 2015. – №1(4). – С. 21-28.
- 22.Скругляр А.О. Страхування від нещасних випадків [Текст] / А.О.Скругляр //Страхування. – 2015. – №5. – С. 21–27.
- 23.Сукач О.М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи[Текст] /О. М. Сукач, Л.А. Сарана //Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2016. – №1. – С. 51-56.
- 24.Козьменко О.В. Нові вектори розвитку страхового ринку України : монографія / О.В. Козьменко, С.М. Козьменко, Т.А. Васильєва ; керівник авт. проекту д. е. н., проф. О.В. Козьменко. – Суми: Університетська книга, 2012. – 316 с.
- 25.Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/> .
- 26.Офіційний сайт Ліги страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com/>.
27. Офіційний сайт ПрАТ СК «Українська страхова група». – URL: <https://ukringroup.ua/> .
- 28.Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 року № 391 (у редакції рішення Правління Національного банку України від 16 січня 2017 року № 28). – URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>
- 29.Кулина Г. Світовий ринок страхових послуг в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку / Г. Кулина, Я. Фаріон // Світ фінансів. – 2017. – № 3(52). – С. 48-59.
- 30.Корват О.В. Концептуалізація державного регулювання ринку страхових послуг / О.В. Корват // Ефективна економіка. – 2015. – № 9.

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4310>
31. Лютий І. О. Страхові компанії у розбудові фінансового ринку України / І. Лютий // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2016. - №81/82. – С.24-26.
32. Малікова І.П. Оцінка концентрації страхового ринку України, її зв'язок з процесами монополізації та конкуренції / І.П. Малікова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2017. – Вип. 23. Частина 3. – С. 76-79.
33. Статистика страхового ринку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/stat>
34. Рейтинг страхових компаній України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/>.
35. Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік [Електронний ресурс] / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – URL: <https://nfp.gov.ua>.
36. Постанова Правління НБУ від 18.06.2015 року №391, що затвердила Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>.
37. Проект від 23.08.2012 року, який розроблений Українською федерацією убезпечення «Стратегія розвитку страхового ринку України в 2012-2021» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257.
38. Фориншурер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forinsuence.com>